

OPETUSMINISTERIÖ
Undervisningsministeriet

AJANKOHTAISTA KORKEAKOULUISTA

Valtiosihteeri Heljä Misukka 7.10.2009
Yliopistokeskusseminaari, Pori

AJANKOHTAISTA KORKEAKOULUPOLITIIKASTA

- Yliopistolain toimeenpano
- Yliopistokeskukset ja yliopistouudistus
- Yliopistokeskusten rahoitus
- Yliopistokeskusten kehittäminen
- Yliopistojen strategiatyö
- Korkeakoulujen rakenteellinen kehittäminen
- OPM:n linjaukset ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan kehittämisestä
- Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus

YLIOPISTOLAIN TOIMEENPANO

- Yliopistoasetuksesta ja rahoitusmallista saatu lausunnot, joiden pohjalta valmistellaan valtioneuvoston asetus ja opetusministeriön asetus (VN 15.10.)
- Valtioneuvostossa käsitellään vielä ainakin yliopistojen avaavat taseet vuodelle 2010 ja periaatteet maksuvalmiusrahan jakautumisesta sekä kiinteistöosakkeiden jakautumisesta yliopistojen kesken
- Muita ratkaisua vaativia asioita ovat mm. arvonlisäveroratkaisut, yliopistojen maksuasetus, työttömyysvakuutusmaksut ja omaisuuden siirtokysymykset
- Yliopistojen rahoitusta ohjaa sivistyspoliittisen ministeriryhmän linjaus, jonka mukaisesti minkään yliopiston rahoitus ei muutu merkittävästi siirtymävaiheessa
- Yliopistojen rahoituksessa laadun ja vaikuttavuuden merkitys kasvaa
- Yliopistojen uudet hallitukset on pääosin valittu ja valmistautuminen uuteen oikeushenkilömuodossa toimimiseen on käynnissä
- Uudet yliopistot aloittavat toimintansa 1.1.2010
- Suomen Akatemian lakiuudistus eduskunnassa

YLIOPISTOKESKUKSET JA YLIOPISTOUUDISTUS

Yliopistolain 27 §

Opetuksen, tutkimuksen sekä muiden toimintojen organisaatio ja hallinto

... "Yliopistoilla voi olla toisten yliopistojen kanssa yliopistokeskuksia tai muita yhteisiä yksiköitä sekä yhteisiä yksiköitä ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten tai muiden julkisten taikka yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden kanssa"...

Yliopistolain perusteluista

- Yliopistojen valtion rahoitus olisi vuodesta 2010 alkaen yksi kokonaisuus
- Yliopistojen pysyvä valtion rahoitus muodostettaisiin yhdistämällä nykyiset yliopistojen toimintamenomäärärahat, harjoittelukoulujen toimintamenomäärärahat, Kansalliskirjaston toimintamenomäärärahat ja yliopistolaitoksen yhteisistä menoista yliopistokeskusten kehittämisen määrärahat. Nykyisen hankerahoituksen kaltaista erikseen haettavaa harkinnanvaraista rahoitusta ei jatkossa olisi.

YLIOPISTOKESKUKSET JA YLIOPISTOUUDISTUS

- Yliopistokeskusten rahoitus on tarkoitus järjestää siten, että vuoden 2009 talousarvion momentin 29.50.20 (yliopistojen yhteiset menot) yliopistokeskusten kehittämistä aiheutuviin kustannuksiin osoitettu vuotuinen määräraha vakinaistetaan ja siirretään osaksi yliopistoille myönnettävää valtion kokonaisrahoitusta korvamerkittynä eränä yliopistokeskuksia koordinoiville yliopistoille.
- Tämän lisäksi yliopistot voivat osoittaa yliopistokeskuksille rahoitusta omien päätöksensä mukaan, kuten muillekin toimintayksiköilleen.
- Yliopistokeskusten rahoituksessa alueellisen rahoituksen osuus olisi jatkossakin merkittävä.
- Yliopistojen rahoituksen pitkäjänteisyys turvataan.

YLIOPISTOKESKUSTEN RAHOITUKSESTA

- Yliopistokeskukset ovat osa yliopistojen alueellista toimintaa
- Uudessa oikeushenkilömuodossa yliopistot vastaavat kaiken oman toimintansa rahoituksesta
- Yliopistokeskusten "pohjarahoitus" sisältyy yliopistojen valtion rahoitukseen
- "Pohjarahoitus" (koostuu aiemmasta kehittämisrahoituksesta ja koordinaatorahoituksesta, 670 000 euroa) sisältyy kunkin yliopistokeskuksen koordinaatioyliopiston rahoitukseen – ei enää OPM:n erillistä päätöskirjettä
- Yliopistokeskukset hankkivat toiminnallaan rahoitusta emoyliopistojensa toimintaan alueella
- Yliopistokeskusrahoitus kuuluu yliopistorahoituksen indeksiin piiriin vuodesta 2011 alkaen
- Yliopistot päättävät yliopistokeskusten toimintaan kohdennettavasta rahoituksesta
- Hankerahoitusta ei ole myöskään yliopistokeskusten toimintaan – miten yliopistokeskukset näkyvät yliopistojen strategiatyössä?
- Alueen rahoituksella jatkossakin keskeinen merkitys – mitä rakennerahastokauden jälkeen?

YLIOPISTOKESKUSTEN KEHITTÄMISESTÄ

- Yliopistokeskukset ovat osa emoyliopistojen toimintaa
 - emoyliopistoilla vastuu toiminnan järjestämisestä ja laadusta
 - yliopistokeskuksia kehitetään aikuiskoulutuksen resurssi- ja koordinaatiokeskuksina
- Yliopistokeskukset täydentävät toiminnallaan alueiden pysyvien ammattikorkeakoulujen osaamista
- Alueellisten innovaatiojärjestelmien kannalta olennaista, että pysyvät korkeakoulurakenteet ovat kilpailukykyisiä
 - vain näin saadaan alueellista lisäarvoa yliopistokeskusten toiminnasta
- Yliopistokeskusten tulee neuvotella yliopistojen kanssa yliopistokeskustoiminnan jatkamisesta ja tavoitteista
 - myös ammattikorkeakoulut voivat tulla mukaan yliopistokeskussopimukseen
 - yhteiset kampukset ja infrastruktuurit hyviä tavoitteita yliopistokeskuspaikkakunnilla
 - yliopistokeskusten rooli yliopistojen strategioissa

YLIOPISTOKESKUSTEN KEHITTÄMISESTÄ

- Yliopistokeskusten toiminnassa korostuu alueen ja työelämän tarpeita palvelevan aikuiskoulutuksen ja TKI-toiminnan rooli
 - nähtävissä mm. yliopistokeskusten esityksinä ns. elvytyspakettiin
 - ammattikorkeakoulujen valtakunnallisten TKI-linjausten huomioiminen yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen työnjaossa
 - tutkimustoiminnassa tiivis yhteys emoyliopistojen tutkimustoimintaan – ei omaa tutkijakoulutusta
 - yliopistokeskukset toimivat palvelualustoina, jotka voivat välittää emoyliopistojensa osaamista alueelle
 - yliopistokeskuksilla roolia myös alueidensa kv-yhteyksien rakentamisessa
 - alueen sitoutumisen yliopistokeskuksen toimintaan tulee olla vahvaa
 - yhteistyö yliopistojen, alueen työelämän ja innovaatiojärjestelmän toimijoiden kanssa tärkeää

YLIOPISTOJEN STRATEGIATYÖSTÄ

- Strategiatyö on edennyt – etenemisvauhti eri yliopistoissa vaihtelee
- Parhaat strategiat määritelleet profiilit ja painoalat lupaavasti sekä luoneet uskottavat ja konkreettiset kehityspolut
- Monissa strategioissa painoalat kattavat edelleen koko korkeakoulun toiminnan ja kasvuhakuisuuttakin on vielä jonkin verran nähtävissä
- Kansainvälistymisessä eurooppalaista tutkimusyhteistyötä käsitelty vähän – rahoitusinstrumentit kuitenkin pääasiassa Euroopassa
- Monet ovat määritelleet strategiset kumppanuudet hyvin – monilla kumppanuuksien tarkempi määrittely tekemättä
- Yliopistojen uuden oikeushenkilöaseman edellyttämä taloudellisten edellytysten ja riskien hallinnan tarkastelu useimmilla puutteellista
- SHOKien merkitystä yliopistojen toiminnassa ei ole juurikaan pohdittu
- Monien odotukset strategiarahoituksen suhteen rohkeita
- Aluetoiminnan ja kumppanuuksien määrittelyä parannettava

Yhteenvetona:

Strategiatyö vaatii edelleen kehittelyä. Toisaalta on selvästi nähtävissä se, että monet yliopistot ovat uudella tavalla paneutumassa strategiatyöhön ja sen avulla ohjaamassa ja kehittämässä omaa toimintaansa.

KORKEAKOULUJEN RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

- Rakenteellinen kehittäminen keskeisesti esillä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sopimusneuvotteluissa
 - rakenteellinen kehittäminen ei kovin vahvasti esillä korkeakoulujen strategioissa
 - rakenteellisen kehittämisen mahdollisuuksia hyödynnetty vielä varsin vähän strategiatyön resursoinnissa
- Syksyllä 2009 opetusministeriö käynnistää neuvottelujen jälkeen toimenpideohjelman valmistelutyön
- Uusi sektoritutkimuksen neuvottelukunta selvittää sektoritutkimuksen rakenteellisen uudistamisen tarpeita
- Tavoitteena on sisällyttää valmistelutyön pohjalta korkeakoulujen ja sektoritutkimuksen rakenteellisen kehittämisen ohjelma osaksi tutkimus- ja innovaationeuvoston linjaraporttia 2010
- Koulutuksen nopeuttamistyöryhmä
 - valintoja koskevat esitykset vuoden lopussa
 - muut esitykset maaliskuun 2010 loppuun mennessä

OPM:N AMMATTIKORKEAKOULUJEN TKI-TOIMINNAN TYÖRYHMÄ

- OPM:n työryhmän määräaika 31.12.2009
 - väliraportti 30.9.2009
- Tekee ehdotuksia ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan tavoitteiksi ja roolin selkeyttämiseksi innovaatiojärjestelmässä

Alustavia kehittämistarpeita

- TKI-toiminta ammattikorkeakoulujen lakisääteinen tehtävä -> rahoituksesta huolehdittava
- Kansallisten TKI-rahoittajien rahoitusinstrumenttien kehittäminen tukemaan pitkäjänteistä ja monialaista yhteistyötä ja työnjakoa innovaatiojärjestelmän toimijoiden välillä
- Yhteistyön vahvistaminen, päällekkäisyyksien karsiminen ja työnjakojen selkeyttäminen -> alueelliset innovaatiojärjestelmät vahvistuvat

Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen uudistaminen

Korkeakoulut mahdollistavat monipuoliset tutkintojen osien suorittamismahdollisuudet niin, että aikuisväestö saa aikaisempaa parempia vaihtoehtoja tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumiselle, ja tutkintoon johtavan koulutuksen läpäisy paranee vuoteen 2015 mennessä.

- Emoyliopistojen laatukriteerit täyttäviä tutkintojen osia voidaan myydä täydennyskoulutuksena. Esim. työnantaja ostaa henkilöstölle kelpoisuuden tuovat tutkinnon osat – saatavuus henkilöstökoulutuksena.
- Omaehtoisesti erityisesti avoin korkeakouluopetus ja erilliset opinto-oikeudet tutkinto-opiskelijoiden ryhmissä.

Tutkinnon jälkeiseen osaamistarpeeseen luodaan laajoja erityispätevyyksiä: (30-60 op, EQF/NQF taso 6 -7)

- Erityispätevyydet laadittaisiin työelämässä vaadittavien kompetenssikokonaisuuksien ja saavutettavien osaamistulosten kuvauksina. Niiden mukainen osaaminen todennetaan korkeakoulussa suoritettavalla näytöillä → osaamisen hankkimistavasta riippumaton ja tukee työssä oppimista.
- Opetusministeriön työryhmä, Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys: "Viitekehuksesta säädettäisiin lailla. Lakiin koottaisiin myös korkeakoulutettujen erityispätevyydet." OPM 2009:24
- Työryhmän ehdotukset avoimella lausuntokierroksella, lausuntoaika päättyy 16.10.2009

Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen uudistaminen

- Korkeakoulutetuille luodaan oppisopimustyyppinen täydennyskoulutus: koulutus perustuu sopimukseen 1) työntajan ja korkeakoulun välillä 2) työnantajan ja opiskelijan/työntekijän välillä. Korkeakoulu vastaa koulutuksen laadusta ja toimii hallintoviranomaisena.
- Opetusministeriö suuntaa oppisopimustyyppiset täydennyskoulutukset vastaamaan erityispätevyyksien laajuutta ja sisältöä. Edellytyksenä mm. pitkäkestoinen tarve työmarkkinoilla ja luominen aloille, joissa korkeakouluun kytkeytyvä arviointi, opetus ja ohjaus tuovat merkittävää lisäarvoa työelämässä vaadittavan ammatillisen erityisosaamisen kehittämisessä.
- Kevään 2009 hakukierroksella hakijoina 13 yliopistoa ja 26 ammattikorkeakoulua, 116 esitettyä koulutusta.
- Syksyllä 2009 alkavat oppisopimustyyppiset täydennyskoulutukset: Kasvuyrityksen johtaminen, Kuntapalveluiden tuotekehittäminen, Talous- ja velkaneuvojan koulutus, Kansainvälisen liiketoiminnan arvoketjun kehittäjä (Value Chain Developer), Kansainvälinen yritysviestintä, Perioperatiivisen hoitotyön osaaja, Diabeetikon hoitotyön ja kuntoutuksen erityisosaaminen, Yhdyskunta- ja aluesuunnittelijan oppisopimustyyppinen koulutus ja Satamatoimintojen opinnot.
- Uusi haku oppisopimustyyppisen täydennyskoulutukseen syksyllä 2009. Hakuaika päättyy 13.12.2009. Rahoitus 4 miljoonaa euroa – yli 1200 laskennallista opiskelijapaikkaa.